

Актуальна тема номера:
“ПРАВНИЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СУЧАСНОГО АГРОЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ”

DOI: 10.33498/jour-2025-08-009

Володимир Єрмоленко

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри аграрного, земельного
та екологічного права імені академіка В. З. Янчука
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

ВСТУП ДО АКТУАЛЬНОЇ ТЕМИ

Сучасний суспільний розвиток характеризується перманентно посилюваною стрімкістю появи принципово нових відносин, які зумовлюють виникнення нових понять, що їх опосередковують, і відповідно норм, покликаних їх врегульовувати. Наступною стадією є ускладнення цих відносин, їх поєднання з суміжними відносинами, що детермінує об'єднання окремих норм у цілісні нормативні масиви з їх подальшим укрупненням до інституційного, а то й галузевого рівня. Таким у спрощеному схематичному викладі є процес юридичного розвитку в частині правових цінностей, якими є передусім системи права і законодавства зі своїми структурними елементами. Ще один нюанс стосується вже доволі усталеної в науковому середовищі думки, що натеper найвищим рівнем новизни наділені міжгалузеві дослідження, які здійснюються на перетині різногалузевих юридичних наук.

Сказане рівною мірою стосується й понять агроекологічного розвитку та його правового забезпечення, які лише нещодавно з'явилися у юридичному науковому обігу. При цьому це нове інституційне утворення, яке не має поки що усталених меж на нормативно-правовому рівні, перебуваючи у стані формування з норм агровиробничого права і відповідних норм природоресурсного та екобезпекового права, які у сукупності забезпечують виробництво екологічно безпечної сільськогосподарської продукції. Убачається, що саме таким чином утворюється міжгалузевий правовий інститут, який перебуває на перетині галузей аграрного й екологічного права.

Особливого значення агроекологічний розвиток набуває в сучасних умовах повномасштабної війни, здійснюваної сусідньою країною-агресором на території України. Попри загальне падіння аграрного виробництва, яке

© Володимир Єрмоленко, 2025

протягом передвоєнного десятиліття було лідером у забезпеченні валютних надходжень до державної скарбниці, це безпосередні загрози продовольчій безпеці та екобезпеці нашої країни. Мабуть, до закінчення війни неможливо точно підрахувати рівень матеріальних втрат у агроєкологічній сфері, багато з яких мають потенційно прихований характер з проявом у майбутньому, що становить особливу небезпеку, з огляду на перспективу сталого розвитку сільської місцевості загалом.

Саме тому питання агроєкологічного розвитку набувають останнім часом надзвичайної актуальності, що відображено й на сторінках всеукраїнського юридичного видання “Право України” як актуальна тема його окремого випуску. Цілком логічним кроком, за відсутності загальнотеоретичних розвідок у агроєкологічній сфері, стало виокремлення першого блоку теоретичних питань, присвячених формуванню базового понятійно-термінологічного апарату агроєкологічного розвитку, причому побудованого за методологічним напрямом сходження від абстрактного до конкретного. Тому первісним субстратом стало висвітлення загальних проблем довкіллевої правотворчості, яка займає значний прошарок у складі правничого забезпечення агроєкологічного розвитку, з наступним переходом до загальнотеоретичного аспекту юридичного розвитку в контексті його агроєкологічного різновиду. Справа в тому, що натеper у правничій літературі наявна певна прогалина щодо наукових досліджень сутнісно-змістовних особливостей юридичного розвитку, починаючи із загальнотеоретичних і закінчуючи галузевими доктринами. Саме так було створене необхідне доктринальне підґрунтя для подальшого з’ясування особливостей і змісту сучасної лексико-юридичної конструкції агроєкологічного розвитку та визначення місця останнього в системі національного права. Закономірним наслідком стало окреслення первісного кола теоретичних питань, авторське розкриття яких є своєрідним запрошенням до подальшої творчої дискусії в зазначеній царині.

Зважаючи на широку палітру існуючих наукових поглядів, присвячених агровиробничим і екобезпековим юридичним проблемам, подальшу увагу авторів було зосереджено на доволі новому й незвичному для представників доктрин аграрного й екологічного права кліматичному чиннику агроєкологічного розвитку. Загалом глобальність кліматичних впливів на цивілізаційний розвиток людства складно ігнорувати, чому є вагомі історичні підтвердження. Зокрема, кліматичні зміни вважаються однією з важливих причин переселення народів у IV–VII століттях, які зачепили й територію сучасної України. В умовах сьогодення зміни клімату як інтегрованого природного ресурсу, що поєднує тепловий, водний та повітряний фактори, останнім часом також дедалі більше впливають на можливості агроєкологічного розвитку в нашій країні, залишаючись малодослідженими з боку вчених-правників. Заповнити цю прогалину покликана добірка статей,

об'єднаних у рубрику “Кліматично-правові проблеми сучасного агроєкологічного розвитку”. Зазначені наукові праці відомих фахівців з аграрного й екологічного права системно висвітлюють цю проблематику з усебічних кутів зору, комплексно розкриваючи різні нюанси взаємозв'язків і взаємних впливів між агроєкологічним розвитком і кліматичними змінами, а також юридичними шляхами їхньої оптимізації. При цьому, крім розробки теоретичних моделей правової регламентації досліджуваних відносин, автори надають конкретні пропозиції до чинного законодавства.

Загалом представлені публікації – це принципово нове бачення й підходи до розв'язання виниклих питань, які, безумовно, будуть цікавими для широкої наукової громадськості як аграрно-правового та еколого-правового профілів, так і загальної теорії та інших галузей права, наукові інтереси і погляди яких перебувають у суміжній площині.